

عنوان اثر: تفکر نظری در جامعه‌شناسی

مؤلف / مترجم: ویلیام اسکیدمور / علی محمدحاضری و همکاران

ناشر / سال نشر: سفیر / ۱۳۷۲

معرفی، نقد و بررسی

از آنجایی که ویلیام اسکیدمور معتقد است بسیاری از آنچه که در عرف معمول دانشگاهی، نظریه شناخته می‌شود، دقیقاً نظریه نیست؛ عنوان کتاب را *Theoretical Thinking in Sociology* انتخاب کرده است که در فارسی به تفکر نظری در جامعه‌شناسی ترجمه شده است.

تمام فصول کتاب با دقت نظر زیادی تنظیم شده است. کتاب متشکل از هفت فصل است: سه فصل ابتدایی این اثر به ماهیت و اهمیت نظریه جامعه‌شناختی، چالش‌ها و مسایل آن اختصاص یافته است. در این سه فصل، ابعاد و جنبه‌های متفاوت منطق و سازمان یک اثر نظری در علوم اجتماعی بحث و نظریه‌ها بر اساس سازمان مفهومی آنها طبقه‌بندی می‌شوند. چهار فصل بعدی کتاب به ترتیب در مورد نظریه‌های مبادله، فونکسیونالیسم، تعامل‌گرایی نمادی و اتنومتدولوژی است.

نویسنده کتاب معتقد است برای مطالعه یک پدیده دو راه وجود دارد: اول آنکه پدیده مورد نظر را به عناصر و اجزایی تقسیم نماییم و سپس از طریق تک تک این عناصر به تحلیل پدیده برسیم. راه دوم این است که کل پدیده را به مثابه یک نظام تام و تمام و در حال حیات که بین اجزاء و عناصر زنده آن ارتباط متقابل وجود دارد، بررسی و مطالعه نماییم. نظریه‌هایی که در فصل چهارم و پنجم مطرح شده‌اند، نمونه‌هایی از این دو روش هستند.

۱۰ نقدنامه علوم اجتماعی

فصول ششم و هفتم از آن رو به تعامل نمادی و اتنومتدولوژی اختصاص یافته است که نویسنده معتقد است تعامل نمادی به رغم ادعای صاحب‌نظران آن، یک دیدگاه است، نه نظریه و اتنومتدولوژی نیز به علت بینش هستی‌شناسانه خاصی که به نظم اجتماعی دارد، در چارچوب جامعه‌شناسی قرار نمی‌گیرد.

این اثر را در سال ۱۳۷۲، علی محمد حاضری، سعید سبزیان، احمد رجب‌زاده، محمد مقدس و علی هاشمی گیلانی ترجمه و انتشارات سفیر آن را در ۲۰۰۰ نسخه در قطعی وزیری منتشر نموده است.

از جمله آثار مشابه با این اثر می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

نظریه‌های جامعه‌شناسی	غلامعباس توسلی
نظریه‌های جامعه‌شناسی	حسین ادیبی و عبدالمعبود انصاری
نظریه‌های جامعه‌شناسی	تقی آزاد ارمکی

بررسی شکلی

متن اصلی کتاب، روان و رسا است. اما متن ترجمه شده در برخی از فصول به اندازه متن اصلی روان و رسا نیست.

در متن اصلی، قواعد ویرایشی و نگارشی کاملاً رعایت شده است. اما در متن ترجمه شده برخی اشکالات حروف‌نگاری و اشتباهات نگارشی دیده می‌شود. رایج‌ترین اشتباه نگارشی، استفاده همزمان از علامت «» و حرف عطف «و» است.

حروف‌نگاری در حد معمول است. تناسب بین فونت‌های استفاده شده در تیترها، متن و زیرنویس رعایت شده است. صفحه‌آرایی خوب است. حاشیه‌های چپ و راست مناسب می‌باشد اما حاشیه در نظر گرفته شده برای پایین صفحه کم است. در سرصفحه نام کتاب و عنوان فصل آمده است. صحافی کتاب مطلوب، اما کاغذ آن نامناسب است. برای جلد، طرحی که نشان دهنده موضوع کتاب باشد در نظر گرفته نشده است.

کتاب دارای بیان ضمنی هدف، مقدمه کلی و فصول، فهرست تفصیلی مطالب، تصویر و نمودار می‌باشد، اما فاقد پیشگفتار، خلاصه فصول و کلی، فهرست اعلام و موضوعی و فهرست منابع به صورت مجزا و واژه‌نامه است.

بررسی محتوایی

در متن اصلی اصطلاحات تخصصی به خوبی به کار گرفته شده‌اند و مترجمین محترم، برای اغلب اصطلاحات تخصصی از معادل‌های رایج استفاده کرده‌اند. در عین حال، برخی معادل‌گذاری‌ها نامناسب است.

نویسنده کتاب برای تفهیم موضوع از ابزارهای علمی به قدر کافی استفاده کرده است. هر فصل با مقدمه شروع می‌شود و با مفاهیم کلیدی، عناوین بحث، عناوین مقاله‌نویسی و منابعی برای مطالعه بیشتر به پایان می‌رسد. در داخل متن، هر جا که لازم بوده، از نمودار و تصاویر استفاده شده است. همچنین نویسنده در انتهای فصول سوم، چهارم، پنجم و ششم، نتیجه‌گیری ارائه کرده است. اما این اثر فاقد تمرین و آزمون می‌باشد.

سه فصل ابتدایی کتاب که به موضوع نظریه و اهمیت تفکر نظری پرداخته است، به لحاظ محتوایی و موضوع جامع است، اما از آنجایی که در چهار فصل بعدی تنها به چهار نظریه اجتماعی پرداخته شده، جامعیت محتوایی و موضوعی ندارد.

محتوای اثر با عنوان کتاب انطباق دارد. اما با فهرست آن به طور کامل منطبق نیست.

مطالب کتاب کل سرفصل شورای عالی برنامه‌ریزی مربوط به درس نظریه‌های جامعه‌شناسی را پوشش نمی‌دهد و به عنوان یک منبع فرعی در سطح کارشناسی و کارشناسی‌ارشد قابل استفاده دانشجویان می‌باشد.

پرداختن به تفکر نظری، بیان آن به عنوان یک موضوع مهم و نحوه طرح آن به گونه‌ای روشمند از نوآوری‌های کتاب محسوب می‌شود.

نظم منطقی و انسجام مطالب در هر فصل و کل اثر خوب است. تمام فصول کتاب با دقت نظر زیادی تنظیم شده است.

برای تبیین موضوعات مورد بحث از منابع موجود به قدر کفایت استفاده شده است و نویسنده به دقت به مشخصات منبع مورد استفاده در بخش یادداشت‌های فصل اشاره کرده است.

ترجمه این اثر کامل است، اما از آنجایی که این اثر را پنج نفر ترجمه کرده‌اند متن ترجمه یکدست نیست. برخی از فصول روان ترجمه شده و برخی از فصول از این حیث، در رتبه پایین‌تری قرار دارند.

پیشنهادها

به گفته مترجمین کتاب، این اثر نه تنها منبع سودمندی برای درس نظریه‌های جامعه‌شناسی، بلکه برای مباحث روش تحقیق نظری نیز مفید است. برای استفاده بهتر و بیشتر از کتاب، لازم است در چاپ مجدد آن به نکات زیر توجه شود:

اصلاح معادل‌گذاری‌ها و استفاده از معادل‌های رایج اصطلاحات تخصصی

تصحیح اغلاط چاپی و نگارشی

ویرایش تخصصی کتاب به منظور روان‌تر و یکدست شدن متن

افزودن فهرست منابع، فهرست اعلام و واژه‌نامه به انتهای کتاب

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی